

A FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A Független Rendészeti Panasztestület az európai országokban nem példa nélküli, ugyanakkor nem is széles körben elterjedt jogvédő funkciót betöltő szervezet. Feladata, hogy mind szervezeti, mind személyi függetlenségére támaszkodva ellássa a rendőrség tevékenységének civil kontrollját. A rendőri intézkedések civil, a hagyományos rendőri hierarchián kívül álló ellenőrzésének intézményesülése hazánkban nem előzmények nélkül történt. Különböző jogvédő szervezetek, az országgyűlési biztosok, az ún. Gönczöl-bizottság vizsgálati jelentése és egyes nemzetközi szervezetek már évekkel korábban felvetették, hogy szükség volna a rendőrség munkájának külső, független, a szolgálati kötelékbe nem tartozó, a parancsuralmi láncolatnak nem alávetett intézmény általi felülvizsgálatára. Sajnálatos körülmény, hogy a 2006 őszen történt események is szükségesek voltak ahhoz, hogy ezeket a felvetéseket Magyarországon ténylegesen átültessék a gyakorlatba. **A Testület munkájának a lényege a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) alapján az, hogy az eddig kizárólag a rendőrség hatáskörébe tartozott panaszok kivizsgálását alapjogvédelmi szempontokra támaszkodva végezze el.** Ahhoz, hogy érdemi vizsgálat indulhasson, a törvény alapján több lényeges feltételnek is fenn kell állnia.

1. Az Rtv. 92. § (1) bekezdése írja le pontosan, hogy milyen rendőrségi tevékenységek miatt lehet a Testületnél panaszt tenni: „Akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása [...] alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el.” **A Testület hatáskörébe tehát kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások tartoznak, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel.** Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),

- a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (különösen: igazoltatás, ruházat- csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),

- a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.),

esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy **történt-e alapjogi sérelem.**

2. Az Rtv. 93. § (1) bekezdésének rendelkezése miatt **a panaszbeadványt a sérelmezett rendőri intézkedéstől – vagy ha az később jutott az érintett tudomására, akkor a tudomásszerzéstől – számított nyolc napon belül elő kell terjeszteni.** Ha a panaszos már e nyolc nap letelte után fordul a Testülethez, panaszbeadványát elkészttség okán e törvényi rendelkezés miatt el kell utasítani.

Ha a fenti két pontban írt feltétel fennáll, akkor megindulhat a Testület előtt az érdemi eljárás, amelynek célja azt kideríteni, hogy a panaszbeadványban leírt rendőri

intézkedések, kényszerítő eszköz alkalmazások vagy mulasztások szabályszerűek, szükségesek, indokoltak és arányosak voltak-e, illetve megsértették-e a panaszos valamely alapvető jogát. A Testület előtti eljárásokban a leggyakrabban vizsgált alapvető jogok pl. a tisztességes eljáráshoz való jog, a személyi szabadság, a gyülekezési szabadság, az emberi méltósághoz való jog, a testi épséghez és a személyi biztonsághoz való jog, valamint sok eljárásban felmerült a hátrányos megkülönböztetés, valamint a megalázó elbánás alkotmányos tilalmaiba ütközés vizsgálata is.

Ha a vizsgálat során megállapítható a panaszos alapvető jogainak sérelme, akkor a Testületnek még abban a kérdésben is állást kell foglalnia, hogy az ügy összes körülményeit tekintve ez a sérelem milyen súlyú. Az alapjogsérelem súlyától fog függni ugyanis az, hogy a Testület milyen döntést hoz. **Ha a Testület arra a következtetésre jut, hogy nem történt alapjogsérelem** (pl. mert jogszerűen korlátozták a panaszos alapvető jogait), **az nem állapítható meg, vagy történt ugyan, de csak csekély súlyú, akkor a panaszbeadványt állásfoglalásával együtt megküldi az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetőjének.** A Testület előtt tehát nem zárul le a panasz eljárás, az ügy határozathozatalra visszakerül a sérelmezett intézkedést foganatosító rendőrségi szerv vezetőjéhez, aki azonban határozatát már a Testület állásfoglalását figyelembe véve köteles meghozni. (A határozattal szemben a panaszos utóbb bírósághoz fordulhat.) A panasz előterjesztője előzetesen tiltakozhat az ellen, hogy a panasz eljárást a Testület a fenti esetekben az illetékes rendőrségi szervhez tegye át. Ilyenkor a Testület kénytelen az eljárást megszüntetni.

Ha a Testület alapjog súlyos sérelmét állapítja meg, más lesz az ügy sorsa: a panaszbeadványt és állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak küldi meg, aki ezt követően a Testület döntésére is figyelemmel folytat vizsgálatot. Ha az országos rendőrfőkapitány a Testület állásfoglalásától eltér, azt köteles megindokolni. Természetesen az ő határozata ellen is jogorvoslattal lehet élni a bíróság előtt, amely eljárásban a Testület állásfoglalása felhasználható.

A Testület a tagok többségének szavazatával fogadhatja el állásfoglalásait, amelyből következően nem minden döntés születik meg egyhangúlag. A kisebbségben maradt testületi tagoknak jogukban áll párhuzamos indokolást vagy különvéleményt fűzni az állásfoglaláshoz, amely az állásfoglalás törzsszövegével együtt nyilvánosságra kerül.

A Testület hivatása a rendőri jogsértések felderítése és nyilvánosságra hozatala, a jogkereső panaszosok érdekeinek megvédése mellett az alapjogi szempontok, az alapjogvédő megközelítés megjelenítése és következetes érvényesítése a rendészeti tevékenységben. Pontosan tudjuk ugyanis, hogy az államszervezet demokratikus működése a rendőri intézkedéseknél kezdődik. Kevés olyan élethelyzet van ugyanis, amikor ilyen erős hatalmi és érdekkülönbség áll fenn a közvetlenül kapcsolatba kerülő, kiszolgáltatott helyzetben lévő civil személy és a közhatalom gyakorlásával felruházott rendőrhatalóság között. Ezért szükséges a rendőri munka gyakran részletezőnek tűnő jogi szabályozása, és ezért szükséges ennek számonkérése is.